

Afbeelding: missbossy from Singapore, Singapore - Dinos, CC BY 2.0
<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=5874119>

Hoe klonken dino's?

De dinosauriërs stierven 66 miljoen jaar geleden uit. Geen mens heeft dus ooit een dinosaurus gezien ... of gehoord. Uit fossiele botten kunnen we vrij aardig terugpuzzelen hoe dinosauriërs er uitgezien hebben, maar wat voor geluid ze gemaakt hebben ... dat blijft een mysterie. Toch kunnen we er wel iets over zeggen, en van één dinosaurus in het bijzonder: *Parasaurolophus*.

Parasaurolophus was een plantenetende dino die aan het eind van het dinosaurustijdperk leefde, in het Krijt. Bovenop zijn kop zat een bijzonder opvallende kam. Onderzoekers hebben zo'n kam door een CT-scanner gehaald, een speciale röntgenscanner waarmee je 3D-röntgenbeelden kunt maken. De scans lieten zien dat die kam hol was, en de holtes verbonden waren met de luchtwegen. *Parasaurolophus* kon dus door de lange holle buis bovenop zijn kop blazen. En als je door een buis blaast, dan kán je er geluiden mee maken.

Onderzoeker David Weishampel (van de Johns Hopkins Universiteit in Baltimore, in de Verenigde Staten) heeft ooit al eens zo'n *Parasaurolophus*-toeter nagemaakt. Heel simpel, van PVC afvoerpijp. We hebben voor Operatie Breinbreker twee parasaurolophus-buizen gebouwd, eentje wat groter en eentje wat kleiner, dus je weet nu hoe deze dino klonk. Als je er zelf eentje wil bouwen: dat is niet moeilijk. Onze *Parasaurolophus*-toeter maakten we van stukken PVC-pijp van 80 mm $\varnothing$, maar een iets dunnere pijp lukt ook. Op het plaatje zie je hoe de toeter in elkaar zit: je hebt er twee lange stukken pijp voor nodig, twee hoekstukjes, en je kunt de pijpen met PVC-lijm plakken, of gewoon met plakband. Met een stuk wasmachineslang kan je er in blazen om andere parasaurolophussen te lokken. Als je het helemaal mooi wil maken, geef je 'm een kleurtje.

Je kunt 'm zelfs op een bouwhelm schroeven, dan zit de toeter op de juiste plek.